

LIBER III.

*Refellenda ea suscipit, quæ in Cypriani ad Jubaianum
Epistola videntur probare Christi baptismum per hæ-
reticos dari non posse.*

I. ARBITROR jam manifestum esse omnibus posse, auctoritatem beati Cypriani ad retinendum vinculum pacis, nulloque modo violandam unitatis Ecclesiæ saluberrimam charitatem, magis pro nobis quam pro Donatistis esse proponendam. Si enim Cypriani exemplo uti voluerint ad rebaptizandos catholicos, quia ille censuit in catholica baptizandos hæreticos; nos potius ejus exemplo utimur, quo aperitissime statuit a catholica communione, id est, a Christianis toto orbe terrarum diffusis, etiam malis et sacrilegis admissis, nullo modo per separationem communionis esse recedendum; quandoquidem nec eos qui, ut eidem videbatur, non baptizatos sacrilegos in catholicam communionem recipiebant, a jure communionis voluit amovere, dicens: « Neminem judicantes, aut a jure communionis aliquem si diversum senserit amoventes.

II. Video tamen quid adhuc a me possit inquiri, videlicet ut respondeam veri similibus illis rationibus, quibus vel ante Agrippinum, vel ipse Cyprianus, vel illi qui eis in Africa consenserunt, vel si forte aliqui ex transmarinis terris longaque discretis, nullo quidem sive plenario sive saltem regionali concilio, sed epistolari colloquio commoti sunt, ut hoc esse faciendum putarent, quod et consuetudo Ecclesiæ pristina non habebat, et postea catholicus orbis terrarum robustissima firmitate consensionis exclu-

sit: ut quod per disputationes ejusmodi in aliquorum mentes irreperere cœperat, de salute veniens unitatis potentior veritas et universalis medicina sanaret. Hunc itaque sermonem videant quam securus aggrediar. Si assequi et ostendere non potuero, quomodo refellantur ea quæ de concilio Cypriani vel epistolis ejus affirmant, Christi baptismum per hæreticos dari non posse; in Ecclesia manebo securus, in cujus communione cum eis qui sibi non consenserant, mansit ipse Cyprianus.

III. Quod si dicunt, propterea tunc illam catholicam Ecclesiam fuisse, qui erant ibi pauci, vel si hoc putant, etiam multi qui baptismum datum apud hæreticos improbabant, et baptizabant eos qui inde veniebant. Quid ergo, ante Agrippinum, a quo ista cœpit quasi nova ratio adversus consuetudinem dimicans, numquid non erat Ecclesia? Quid denique post Agrippinum, quando nisi ad pristinam consuetudinem reditum esset, alterum moliri concilium non esset necesse Cypriano, numquid non erat Ecclesia, quia talis per omnia consuetudo tenebatur, ut baptismus Christi non nisi Christi baptismus haberetur, etiamsi apud hæreticos vel schismaticos datus fuisse probaretur? Quod si erat etiam tunc Ecclesia, et hæreditas Christi non interrupta perierat, sed per omnes gentes augmenta capiens permanebat; tutissima ratio est in eadem consuetudine permanere, quæ tunc bonos et malos una complexione portabat. Si autem tunc non erat Ecclesia, quia sacrilegi hæretici sine baptismo recipiebantur, et hoc universali consuetudine tenebatur; unde Donatus apparuit? de qua terra germinavit? de quo mari emerit? de quo coelo cecidit? Nos itaque, ut dicere cœperam, in ejus Ecclesiæ communione securi sumus, per ejus universitatem id nunc agitur, quod et ante Agrippinum, et inter Agrippinum et Cyprianum per ejus uni-

versitatem similiter agebatur; et cujus universitatem neque Agrippinus deseruit, neque Cyprianus, neque illi qui eis consenserant, quamvis aliter quam cæteri saperent, sed cum eis ipsis a quibus diversa senserunt, in eadem unitatis communionem manserunt. Ipsi autem considerent ubi sint, qui neque unde propagati sunt possunt dicere, si jam tunc Ecclesiam recepti sine baptismo hæretici et schismatici communionis contagione perdididerant: neque ipsi Cypriano consentiunt; ille enim cum receptoribus hæreticorum et schismaticorum, ac per hoc etiam cum ipsis receptis manere se in communionem professus est; isti autem propter nomen traditorum quos in Africa infamaverunt, et in transmarino iudicio non convicerunt, se ab orbis terrarum communionem separarunt: cum etiamsi vera crimina objicerent, multo sint majora scelera hæresum et schismatum, unde sine baptismo, sicut ipse sensit, venientes, et in catholicam communionem non per baptismum recepti, non potuerunt maculare Cyprianum. Neque in eo ipso in quo se dicunt imitari Cyprianum, inveniunt quid respondeant de recepto baptismo Maximianistarum, cum eis, quos ex eorum numero, quos concilio suo plenario damnatos, etiam terrenarum potestatum iudicio sunt persecuti, in suam communionem, in eodem ipso episcopatu in quo damnaverant revocaverunt. Quapropter si temporibus Cypriani perdidit Ecclesiam malorum communio, non habent isti suæ communionis originem: si autem non perdidit, non habent suæ præcisionis aliquam defensionem: insuper nec exemplum Cypriani sectantes, quia unitatis vinculum diruperunt; nec ipsum concilium, quia Maximianistarum baptismum receperunt.

IV. Nunc ergo nos manentes in exemplo Cypriani, consideremus etiam concilium Cypriani. Quid ait Cypri-

nus¹; « Audistis, inquit, collegæ dilectissimi, quid mihi Jubaianus coepiscopus noster scripserit, consulens mediocritatem nostram de illicito et profano hæreticorum baptismo: quidque ego rescripserim ei, censens scilicet quod semel atque iterum et sæpe censuimus, hæreticos ad Ecclesiam venientes Ecclesiæ baptismo baptizari et sanctificari oportere. Item lectæ sunt vobis et aliæ Jubaiani litteræ, quibus pro sua sincera et religiosa devotione ad epistolam nostram rescribens, non tantum consensit, sed et instructum se esse gratias egit. » His verbis beati Cypriani, accepimus eum a Jubaiano esse consultum, et quod responderit consulenti, et quod ille instructum se esse gratias egerit. Numquid jam pertinares existimari debemus, si considerare voluerimus eandem ipsam epistolam, qua hoc Jubaiano persuasum est? Donec enim persuadeatur et nobis, (si hoc persuaderi veris rationibus potes), securos nos de jure catholice communionis facit ipse Cyprianus.

V. Sequitur enim, et dicit: « Superest ut de hac ipsa re quid singuli sentiamus, proferamus, neminem judicantes, aut a jure communionis aliquem si diversum senserit amoventes. » Non solum ergo mihi salvo jure communionis adhuc verum quærere, sed etiam diversum sentire concedit. « Neque enim quisquam nostrum, inquit, episcopum se episcoporum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegas suos adigit. » Quid mansuetius? quid humiliter? Nulla nos certe deterret auctoritas a quærendo quid verum sit. « Quando habeat, inquit, omnis episcopus pro licentia libertatis et potestatis suæ arbitrium proprium, tamque judicari ab alio non possit, quam nec ipse potest alterum judicare: » opinor utique, in his quæstionibus quæ nondum eliquatissima

¹ Ex concilio Carthaginensi.

perfectione discussæ sunt. Noverat enim quantam sacramenti profunditatem tunc omnis Ecclesia varia disputatione versabat, liberumque faciebat quærendi arbitrium, ut examinata veritas panderetur. Neque enim mentiebatur, et simpliciores collegas in verbo capere cogitabat, ut cum se diversum sentire prodidissent, tunc contra quam promiserat, excommunicandos esse censeret. Absit ab anima tam sancta ista scelerata perfidia: qui hoc de tali viro quasi cum ejus laude sentiunt, nihil aliud quam se ipsos tales esse profitentur¹. Ego Cyprianum catholicum episcopum, catholicum martyrem, et quanto magis magnus erat, tanto se in omnibus humiliantem, ut coram Deo inveniret gratiam nullo prorsus modo crediderim, in sancto præsertim concilio collegarum, aliud ore protulisse quam corde gestabat, præsertim cum addat et dicat: « Sed expectemus universi judicium Domini nostri Jesu Christi, qui unus et solus habet potestatem, et præponendi nos in Ecclesiæ suæ gubernatione, et de actu nostro judicandi. » Sub tanti ergo commemoratione judicii, verum expectans audire a collegis, prior eis mentiendi præberet exemplum? Averterit Deus hanc dementiam a quolibet Christiano, quanto magis a Cypriano. Habemus ergo quærendi liberum arbitrium, ipsius Cypriani nobis mitissimo et veracissimo sermone concessum.

VI. Jam quidem incipiunt ejus collegæ proprias proferre sententias: sed ad Jubaianum datas litteras audierunt. Recitatae sunt enim, sicut in exordio commemoratum est. Et nobis ergo recitentur, ut nos quoque inde quid sentire oporteat, quantum Dominus adjuvat, indagemus. Dicit forsitan quispiam: Quid ergo, tu modo dicis quid ad Jubaianum scripserit Cyprianus? Jam legi fateor; et profecto issem in eandem sententiam, nisi me

¹ Eccl. iii, 20. — ² Forte discis.

ad diligentiorum considerationem revocaret tanta auctoritas aliorum, quos vel pares gratia doctrinæ, vel etiam fortasse doctiores, per tot gentes Latinas, Græcas, Barbaras, et ipsam Hebræam, Ecclesia toto orbe diffusa parere potuit, quæ ipsum quoque pepererat, qui mihi nullo modo videri potuerunt frustra noluisse istam tenere sententiam: non quia fieri non potuit, ut in obscurissima quæstione verius pluribus unus paucive sentirent; sed quia non facile pro uno vel paucis adversus innumerabiles ejusdem religionis et unitatis viros, et magno ingenio et uberi doctrina præditos, nisi pertractatis pro viribus atque perspectis rebus ferenda sententia est. Itaque sollicitius inquirenti, quanta mihi etiam ipsius Cypriani litteræ suggesserint pro hac sententia, quam nunc Ecclesia catholica tenet, ut Christi baptismus non ex merito eorum per quos datur, sed ex ipsius de quo dictum est: « Hic est » qui baptizat¹, agnoscendus et approbandus sit, in progressu sermonis nostri res ipsa indicabit. Arbitremur itaque jam illam Epistolam, quæ ad Jubaianum ab eodem data est, recitatum nobis, sicut in Concilio² recitata est. Legat eam primo, qui lecturus est hæc quæ dicturus sum, ne quid forte necessarium me subtraxisse arbitretur. Nihil enim longum est, nec ad explicationem susceptæ rei pertinet, ut omnia verba hujus Epistolæ nunc commemorentur a nobis.

VII. Si quis autem quærit, quid interim teneam dum ista pertracto: Respondeo, primum mihi Cypriani litteras suggessisse quod teneam, donec perspiciam quale sit quod coepit postea disputari. Ait quippe ipse Cyprianus: « Sed dicit aliquis: Quid ergo fiet de iis qui in præteritum de hæresi venientes ad Ecclesiam sine baptismo admissi sunt³? » Utrum re vera sine baptismo isti fuerint;

¹ Joan. 1, 33. — ² Carthaginensi. — ³ In epistola 73. ad Jubaianum.

an ideo sint admissi, quia illi qui admittebant, eos habere baptismum intelligebant, mox considerabimus. Verumtamen quæ soleret esse Ecclesiæ consuetudo, satis idem Cyprianus ostendit, qui ait: In præteritum de hæresi ad Ecclesiam venientes sine baptismo admissos. »

VIII. Dicit etiam in ipso concilio Castus Siccensis: « Qui contempta veritate præsumit consuetudinem sequi, aut circa fratres invidus est et malignus, quibus veritas revelatur, aut circa Deum ingratus est, cujus inspiratione Ecclesia ejus instruitur. » Utrum veritas revelata sit, mox quæremus: tamen aliam fuisse Ecclesiæ consuetudinem etiam iste confessus est.

IX. Dicit et Libosus Vagensis: « In Evangelio Dominus, Ego sum, inquit, veritas¹: non dixit, Ego sum consuetudo. Itaque veritate manifestata, cedat consuetudo veritati. » Plane quis dubitet veritati manifestatæ debere consuetudinem cedere? Sed de manifestata veritate mox videbimus: nunc tamen et iste aliam consuetudinem fuisse manifestat.

X. Item Zozimus a Tharassa dixit: « Revelatione facta veritatis, cedat error veritati: quia et Petrus qui prius circumcidebat, cessit Paulo veritatem prædicanti. » Noluit quidem iste dicere consuetudinem, sed errorem: verumtamen cum dicit: Quia et Petrus qui prius circumcidebat, cessit Paulo veritatem prædicanti², » satis indicat quod aliud etiam de baptismo fieri solebat. Simul et admonet nos, non fuisse impossibile ut de baptismo Cyprianus aliquid aliter saperet quam veritas postulabat, quæ ab Ecclesia et ante illum et post illum retenta est, si potuit aliquid etiam Petrus aliter sapere quam veritas habebat, quam Paulo apostolo doctore didicimus.

XI. Item Felix a Buslaceni dixit: « In hæreticis sine

¹ Joan. XIV, 6. — ² Galat. II, XI.

Ecclesiæ baptismo admittendis, nemo consuetudinem rationi et veritati præponat; quia consuetudinem ratio et veritas semper excludit. » Si ratio, si veritas, optime: sed hoc mox videbimus, interim aliam fuisse consuetudinem etiam verbis hujus apparet.

XII. Item Honoratus a Tucca dixit: « Cum Christus veritas sit, magis veritatem quam consuetudinem sequi debemus. » His omnibus sententiis declaratur non extra Ecclesiæ communionem nos esse constitutos, donec veritas, quam dicunt huic consuetudini esse præponendam, liquido eluxerit. Si autem veritas id aperuit esse retinendum, quod illa consuetudo præscripserat; manifestum erit, nec illam frustra fuisse institutam atque roboratam, et vigilantius etiam post istas disputationes tanti sacramenti saluberrimam observationem in Ecclesia catholica non potuisse mutari, sed conciliorum etiam majori robore confirmatam religiosissime custodiri.

XIII. Scribit ergo ad Jubaianum Cyprianus, « De hæreticorum baptismo, qui videntur ei foris positi, et extra Ecclesiam constituti, vindicare sibi rem, nec juris sui, nec potestatis, quod nos, inquit, nec ratum possumus nec legitimum putare, quando hoc apud eos esse constet illicitum. » Nec nos abnuimus eum qui apud hæreticos vel in aliquo schismate extra communionem Ecclesiæ baptizatur, non ei prodesse in quantum hæreticorum et schismaticorum perversitati consentit; nec illos qui baptizant, quamvis ipsum et verum dent baptismi sacramentum, recte tamen facere, extra Ecclesiam colligere, et contra Ecclesiam sentire. Sed aliud est non habere aliquid, aliud non jure habere vel illicite usurpare. Non itaque ideo non sunt sacramenta Christi et Ecclesiæ, quia eis illicite utuntur, non hæretici solum, sed etiam omnes iniqui et impii. Sed tamen illi corrigendi

aut puniendi : illa vero agnoscenda et veneranda sunt.

XIV. Dicit sane de hac re non unum, sed duo vel amplius facta esse concilia, sed tamen Africana. Nam et in quodam septuaginta et unum episcopos fuisse commemorat, quorum omnium auctoritati, universæ Ecclesiæ cum longe pluribus episcopis toto orbe diffusæ auctoritatem non dubitamus cum ipsius Cypriani pace præponere, cuius universæ Ecclesiæ inevulsibile membrum se esse gaudebat.

XV. « Non est autem aqua profana et adultera, » super quam nomen Dei invocatur, etiam si a profanis et adulteris invocetur : quia nec ipsa creatura, nec ipsum nomen adulterum est. Baptismus vero Christi verbis Evangelicis consecratus, et per adulteros et in adulteris sanctus est, quamvis illi sint impudici et immundi : quia ipsa ejus sanctitas pollui non potest, et sacramento suo divina virtus assistit, sive ad salutem bene utentium, sive ad perniciem male utentium. An vero solis vel etiam lucernæ lux, cum per cœnosa diffunditur, nihil inde sordium contrahit, et baptismus Christi potest cujusquam sceleribus inquinari? Si enim ad ipsas res visibiles quibus sacramenta tractantur, animum conferamus; quis nesciat eas esse corruptibiles? Si autem ad id quod per illas agitur; quis non videat non posse corrumpi, quamvis homines per quos agitur, pro suis moribus vel præmia percipiant, vel pœnas luant?

XVI. Recte autem non movit Cyprianum quod scripsit Jubaianus, « Novatianenses rebaptizare eos qui ad se ex Catholica venirent. » Neque enim quidquid hæretici perverse fuerint imitati, propterea faciendum a Catholicis non est, quia illi similiter faciunt. Sed aliud est cur hæretici rebaptizare non debeant, aliud cur Catholica. Hæretici enim nec si in Catholica faciendum esset, fa-

cere deberent; quia in Catholicis hoc non esse dicunt, quod ipsi cum ibi essent acceperunt, et cum discederent abstulerunt : Catholica vero propterea non debet iterare baptismum, qui apud hæreticos datus est, ne judicare videatur ipsorum esse quod Christi est, aut eos non habere, quod intus cum acceperint, amittere utique foras exeundo non possunt. Hec enim ipse etiam Cyprianus cum cæteris statuit, ut si ab hæresibus redirent ad Ecclesiam, quicumque fuerant in ea baptizati, non jam per baptismum, sed per pœnitentiam reciperentur : unde constat eos non posse amittere recedentes, quod non recipiunt remeantes. Non autem sicut hæresis ipsorum est, sicut error ipsorum est, sicut sacrilegium dissensionis ipsorum est, sic etiam baptismus qui Christi est, dici debet ipsorum. Itaque cum illa mala ipsorum quando redeunt corriguntur, in eo quod ipsorum non est, ille est agnoscendus cujus est.

XVII. « Ideo autem non se novam aut repentinam rem » statuisse beatus Cyprianus ostendit, quia sub Agrippino fieri jam cœperat. « Anni sunt, inquit, multi, et longa ætas, ex quo sub Agrippino bonæ memoriæ viro convenientes episcopi plurimi hoc statuerunt. » Proinde ab ipso Agrippino res nova facta est. Quomodo autem dicat, « Atque exinde in hodiernum tot millia hæreticorum in provinciis nostris ad Ecclesiam conversi, non aspernati sunt, neque cunctati, imo et rationabiliter et libenter amplexi sunt, ut lavacri vitalis et salutaris baptismi gratiam consequerentur, non video : nisi forte hoc dicat exinde in hodiernum, » quia nulla de illis ex quo in Ecclesia per Agrippini concilium baptizati sunt, quæstio alicujus excommunicationis exorta est. Cæterum si permanebat ab Agrippino usque ad Cyprianum consuetudo baptizandi ab hæreticis venientes, ut quid facta sunt a

Cypriano de hac re concilia? Ut quid eidem Jubaiano dicit, non se rem novam facere aut repentinam, sed ab Agrippino constitutam! Cur enim Jubaianus de novitate turbaretur, ut eum per auctoritatem Agrippini sanari oporteret, si ab Agrippino usque ad Cyprianum hoc tenebat Ecclesia? Cur denique tot ejus collegæ in concilio dixerunt rationem et veritatem consuetudini præponendam, ac non potius dixerunt eos qui aliud facere vellent, et contra veritatem et contra consuetudinem facere?

XVIII. « De remissione autem peccatorum, » utrum per baptismum apud hæreticos fiat, quid mihi videretur, in alio jam volumine scripsi: sed etiam hic breviter commemoro. Si fit illic remissio debitorum per baptismi sanctitatem, rursus debita redeunt per hæresis aut schismatis obstinationem: et ideo necessarium habent hujusmodi homines venire ad catholicam pacem, ut hæretici et schismatici esse jam desinant, et eorum quæ in illos redierant, peccatorum purgationem in unitatis vinculo charitate operante mereantur. Si autem, quamvis apud hæreticos vel schismaticos idem sit baptismus Christi, non tamen ibi operatur remissionem peccatorum propter eandem discordiæ foeditatem et dissensionis iniquitatem: tunc incipit valere idem baptismus ad dimittenda peccata, cum ad Ecclesiæ pacem venerint, non ut jam vere dimissa non retineantur; neque ut ille baptismus quasi alienus aut alius improbetur, ut alter tradatur: sed ut idem ipse qui propter discordiam foris operabatur mortem, propter pacem intus operetur salutem. Idem quippe odor erat de quo dicit Apostolus: « Christi bonus odor » sumus in omni loco; et tamen et in iis qui salvi fiunt, » inquit, et in iis qui pereunt, aliis quidem odor vitæ in » vitam, aliis autem odor mortis in mortem¹. » Quod etsi

¹ 2 Cor. II, 15.

de alia re dixit, ad hoc ego posui, ut intelligatur aliquod bonum, non solum vitam posse operari bene utentibus, sed etiam mortem male utentibus.

XIX. Nec interest cum de sacramenti integritate et sanctitate tractatur, « quid credat et quali fide imbutus sit ille qui accipit sacramentum. » Interest quidem plurimum ad salutis viam, sed ad sacramenti quæstionem nihil interest. Fieri enim potest ut homo integrum habeat sacramentum, et perversam fidem: sicut fieri potest ut integra teneat verba Symboli, et tamen non recte credat, sive de ipsa Trinitate, sive de resurrectione, vel aliquid aliud. Neque enim parva res est, in ipsa intus Catholica tenere integram fidem, ita ut omnino non de aliqua creatura, sed de ipso Deo nihil aliter credat quam veritas habet. Numquidnam ergo si in ipsa Catholica baptizatus, postea legendo, audiendo, et pacifice disserendo, ipso Domino revelante cognoverit aliter se antea credidisse quam debuit, denuo baptizandus est? Quis autem carnalis et animalis homo, non per phantasmata cordis sui evagetur, et constituat sibi Deum qualis ei pro suo sensu carnali placuerit, atque ita credat tantum longe aliter quam Deus est, quantum a veritate vanitas differt? Verissimam quippe sententiam dixit Apostolus, plenus lumine veritatis: « Animalis, inquit, homo non percipit » quæ sunt Spiritus Dei¹. » Et tamen de his hoc dicebat, quos jam fuisse baptizatos ipse manifestat. Eis enim dicit, « Numquid Paulus crucifixus est pro vobis, aut in nomine » Pauli baptizati estis²? » Habebant ergo isti baptismi sacramentum, et tamen carnaliter sapiendo, quid poterant de Deo credere nisi secundum sensum carnis suæ, ubi animalis homo non percipit quæ sunt Spiritus Dei? Talibus dicit: « Non potui vobis loqui quasi spiritualibus,

¹ 1 Cor. II, 14. — ² Id. I, 13.

» sed quasi carnalibus, quasi parvulis in Christo lac vobis
 » potum dedi, non escam. Nondum enim poteratis, sed
 » nec adhuc quidem potestis: adhuc enim estis carna-
 » les¹. » Tales etiam circumferuntur omni vento doctrinae,
 de qualibus dicit: « Ut ultra non simus parvuli, jactati et
 » circumlati omni vento doctrinae². » Numquid ergo isti si
 profecerint usque ad spiritalem hominis aetatem, interioris
 et intelligentiae sinceritate cognoverint quam longe aliter
 per fallaciam suorum phantasmatum de Deo crediderint,
 quam veritas postulabat, iterum baptizandi sunt? Sic
 etiam fieri potest, ut in alicujus haeretici librum catho-
 licus catechumenus incidat, et a veritate nesciens discer-
 nere errorem, credat aliquid contra catholicam fidem;
 cui tamen errori verba Symboli non repugnant: sub eis-
 dem quippe verbis innumerabiles haeticorum errores
 exortisunt. Putans ergo iste catholici alicujus magni at-
 que docti esse illum librum, si talia credens in Catholica
 baptizetur, et posteriore diligentia cognoscat quemadmo-
 dum credere debeat, atque arrepta fide catholica illud
 ex animo respuat, numquid si hoc confessus fuerit, denuo
 baptizandus est? Aut si ante quam discat et consiteatur,
 hoc sentire iuveniatur, et quid abjicere debeat, quidve
 credere doceatur, manifestumque fiat in ea falsitate fidei
 baptizatum fuisse, numquid denuo baptizandus est? Quid
 ita? Quia illa sanctitas sacramenti verbis Evangelicis
 consecrata super eum integra manebat, sicut eam tradi-
 tam acceperat, quamvis ipse in carnalis mentis vanitate
 constitutus, aliud cum baptizaretur crederet, quam cre-
 dere debuisset. Quapropter manifestum est, fieri posse ut
 fide non integra integrum in quoquam maneat baptismi
 sacramentum: et ideo illa quae de diversorum haeticorum
 varietate dicuntur, ad istam quaestionem non pertinent.

¹ 1 Cor. iiii, 1. — ² Ephes. iv, 14.

Illud enim in unoquoque corrigendum est, quod ille per
 quem corrigitur, pravum esse perspexerit. Illud sanan-
 dum est, quod aegrotat: illud dandum est quod non ha-
 betur, et maxime charitas pacis, sine qua caetera pro-
 desse non possunt. Sed tamen cum adsunt non quasi de-
 sint tradenda sunt; sed ut fructuose, et non perniciose
 habeantur, per ipsum vinculum pacis et eminentiam cha-
 ritatis agendum est.

XX. Quomobrem si Evangelicis verbis: « In nomine
 » Patris et Filii et Spiritus sancti. » Marcion baptismum
 consecrabat, » integrum erat sacramentum, quamvis
 ejus fides sub eisdem verbis aliud opinantis quam catho-
 lica veritas docet¹, non esset integra, sed fabulosis fal-
 sitatibus inquinata. Nam sub eisdem verbis, id est, In
 nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, non solum Mar-
 cion, aut Valentinus, aut Arius, aut Eunomius, sed
 ipsi carnales parvuli Ecclesiae (quibus dicebat Aposto-
 lus: Non potui loqui vobis quasi spiritualibus, sed quasi
 carnalibus), si possent singuli diligenter interrogari, tot
 diversitates opinionum fortassis, quot homines numera-
 rentur: « Animalis enim homo non percipit quae sunt
 » Spiritus Dei². » Numquid tamen ideo non integrum sa-
 cramentum accipiunt? Aut numquid ideo si profecerint,
 et opinionum carnalium vanitatem emendaverint, denuo
 quod acceperant repetendum est? Accipit quisque secun-
 dum fidem suam, sed quantum capit gubernante illa
 misericordia Dei, de qua praesumens idem Apostolus di-
 cit: « Si quid aliter sapitis, id quoque vobis Deus reve-
 » labit³. » Laquei tamen haeticorum et schismaticorum
 propterea carnalibus nimium perniciosi sunt, quia ipse
 provectus eorum intercluditur, confirmata sententia va-

¹ Confer Concil. Arclat. i. can. 8. — ² 1 Cor. ii, 14. — ³ Philip. iii, 15.